

Plan for tidlig innsats

1.-4.trinn

Revidert august- 23

Opplæringsloven § 1-4. Tidleg innsats på 1. til 4. trinn

På 1. til 4. årstrinn skal skolen sørgje for at elevar som står i fare for å bli hengande etter i lesing, skriving eller reking, raskt får eigna intensiv opplæring slike at forventa progresjon blir nådd. Om omsynet til eleven sitt beste talar for det, kan den intensive opplæringa i ein kort periode givast som eíneundervisning.

Innhold

Innledning	s. 3
1.Tidlig innsats - hva, hvem, hvordan	s. 4
1.1 Tidlig innsats eller spesialundervisning?	s. 4
1.2 Rammer, prioriteringer og ressurser	s. 5
1.3 Bedre tverrfaglig innsats (BTI)	s. 5
2. Tidlig innsats – på 3 nivå	
2.1 Tidlig innsats i klasserommet – nivå 1	s. 6
2.2 Tidlig innsats utenfor klasserommet – nivå 2	s. 7
2.3 Spesialundervisning – nivå 3	s. 9
3. Kartlegging	
3.1 Hvorfor er kartlegging nødvendig?	s. 10
3.2 Hvordan identifisere de som står i fare for å bli hengende etter?	s. 10
3.3 Kartlegging nivå 1	s. 11
3.4 Kartlegging nivå 2	s. 14
3.5 Kartlegging nivå 3	s. 14
4. Samarbeid med hjemmet	s. 15

Vedlegg

Plan for kartlegging 1.-4.trinn

Plan for faste tiltak 2022-2023

Når du er bekymret for en elev – gangen i arbeidet med en henvisning til PPT

Skjema for oppmelding til tidlig innsats

Innledning

De fleste elevene gleder seg til å begynne på skolen, og de er motiverte for læring. Det er derfor viktig at det settes fokus på læring allerede fra første skoledag. Det er et mål at alle elever så tidlig som mulig skal bli inkludert i gode læringsprosesser der de får mulighet til å lykkes og oppleve mestring. Samtidig er det viktig at det fra dag en jobbes med gode rutiner og strukturer i klasserommet. Lek, utvikling av sosial kompetanse og arbeid mot krenkelser skal også ha også en naturlig plass fra første dag. Alle elever har rett til å føle seg inkludert. Det betyr at alle skal føle at de har sin plass i fellesskapet. De skal føle seg trygge og kunne erfare at de er betydningsfulle, og at de får medvirke i utformingen av sitt eget undervisningstilbud.

Ikke alle elever opplever mestring og det å bli inkludert. En del elever får ikke den hjelpen de trenger, eller de får hjelp for sent. De opplever at de står utenfor fellesskapet eller at de møtes med lave forventninger. Det betyr at en del elever har en hverdag der de ikke blir sett og forstått, og der de utvikler seg dårligere og lærer mindre enn de kunne gjort med et bedre tilrettelagt pedagogisk tilbud. Det er et vanlig anslag at det til enhver tid er 15-25% av barn og unge som trenger særskilt tilrettelegging (Stortingsmelding nr.6 2019). Noen for en kort periode, andre har et mer varig behov. Det betyr at tilrettelegging må være en naturlig del av all undervisning.

Forskningen er entydig på at forebygging og tidlig innsats er bedre enn reparasjon. Investering i barns og unges oppvekstmiljø gir positive langtidsvirkninger både i form av folkehelse, livskvalitet, kompetanse og bærekraftig samfunnsutvikling. «Fange opp – og følge opp» er et viktig prinsipp. Tidlig innsats i Leirfjord kommune innebærer en generell styrking de første skoleårene. Det gjelder bemanningsmessig så vel som gjennom andre ressurser. Spesielt innebærer det at barn som har behov for hjelp skal fanges opp tidlig, og at nødvendige tiltak skal settes i verk så snart som mulig. For å lykkes med dette må lærerne vite hvordan de tidlig kan identifisere hvilke elever de bør rette oppmerksomheten mot, og ikke minst hvordan de bør gå frem for å hjelpe dem. Denne planen, sammen med plan for begynneropplæring, er et forsøk på å gi dem de verktøyene de trenger for å gjøre nettopp det.

Du skal ikke vente og se om problemene går over av seg selv! Du skal ta på alvor at et barn blir hengende etter, og tiltak skal settes inn umiddelbart.

Leirfjord har vært en del av den nasjonale satsingen «Språkkommune». Denne planen er blitt til som en del av tiltakene i kommunens strategiske språkplan. Planen skal revideres hvert år

1. Tidlig innsats – Hva, hvem, hvordan

1.1 Tidlig innsats eller spesialundervisning

Fordi tidlig innsats er en del av den ordinære, tilpassede opplæringen, er det en forutsetning at elever som mottar denne innsatsen ikke skal ha avvik fra kompetansemålene i læreplanverket. Målet er at elevene skal bli i stand til å følge den ordinære progresjonen i undervisningen gjennom den tidlige innsatsen i løpet av 1.- 4. årstrinn. Elever som har behov for avvik fra kompetansemålene, eller som ikke får tilfredsstillende utbytte av den intensive opplæringen, kan ha rett til spesialundervisning.

Om tiltakene innenfor tidlig innsats ikke gjør den enkelte elev i stand til å følge forventet progresjon, må skolen vurdere om det er behov for å endre tiltakene eller om eleven har behov for spesialundervisning. I noen tilfeller er det ingen grunn til å vente med å sette i gang henvisningsprosessen. Dette gjelder særlig hvis eleven har kjente utfordringer, for eksempel funksjonsnedsettelse, som gjør det klart at han eller hun ikke får tilstrekkelig utbytte av det ordinære opplæringstilbudet.

Det kan også tenkes tilfeller der en elev som følge av svikt i tidligere oppfølging, har blitt hengende langt etter i lesing, skriving eller regning. Hvis det vil kreve lang tid å rette opp dette, skal det ikke først settes i gang intensiv opplæring. Da må spesialundervisning settes i gang med én gang.

1.2 Rammer, prioriteringer og ressurser

Det aller viktigste grepet vi kan ta for å fremme en god opplæring for alle elever er å sørge for god kvalitet på den ordinære undervisningen. Leirfjord kommune har en plan for begynneropplæring i lesing og skriving samt en leseplan for 3.-4. trinn. **Denne er forpliktende** for alle som underviser på 1.-4. trinn. Begynneropplæringsplanen initierer læring gjennom lek og utforskning fra første skoledag.

Det er videre viktig at lærere som underviser på 1.-4. trinn har god kompetanse på undervisning av de yngste elevene. Både for å kunne tilpasse undervisningen, og for tidlig å kunne avdekke utfordringer og for å kunne handle adekvat. Når skolen oppdager at elevene har utfordringer med lesing, skriving og regning må elevene raskt følges opp for å hindre at utfordringene får utvikle seg.

Leirfjord barne- og ungdomsskole har et eget ressursteam for tidlig innsats. **For skoleåret 2023-2024 består dette av Marianne Veding (teamleder), Vivian Hagfors og Kjell Salamonsen.** Miljøterapeutene vil også kunne bidra fra sak til sak. Teamet vil kunne bistå øvrige enheter med råd, veiledning og testing av elever. Hver enhet skal utarbeide en egen tiltaksversikt for tidlig innsats som skal vise hvilke planlagte tiltak som skal iverksettes.

1.3 Bedre Tverrfaglig Innsats - BTI

Leirfjord kommune er en del av ordningen Bedre Tverrfaglig Innsats (BTI). BTI er en arbeidsmodell som skal sikre at barn og unge får den oppfølgingen og hjelpen som de trenger. Et viktig arbeidsredskap innenfor BTI er stafettloggen. Det skal opprettes stafettlogg for alle elever som deltar på tiltak i regi av tidlig innsats-teamet. Denne skal gi en oversikt over hvilke aktører som er en del av innsatsen rundt eleven, og den gir en oversikt over hvilke tiltak som skal iverksettes, hvem som er ansvarlig for dem og når/hvordan de skal evalueres. Kontaktlærer er stafettholder og har ansvar for opprettelse og oppfølging av loggen. En stafettlogg opprettes i Conexus Companion og forutsetter at foresatte samtykker til dette. Foresatte vil hele tiden ha tilgang til loggen.

Nivåene i planen for tidlig innsats korresponderer i hovedsak med nivåene i BTI-veilederen.

BTI Nivå 0-1: tilsvarer nivå 1 i denne planen. Her handler det om tiltak som iverksettes som en del av ordinær tilpasset undervisning. Bekymring på dette nivå skal deles med foresatte og rektor/virksomhetsleder. I noen tilfeller vil det også være naturlig å opprette stafettlogg.

BTI Nivå 2: tilsvarer nivå 2 i denne planen. Her handler det om særskilt innsats, og ofte tverrfaglig samarbeid. Intensive opplegg innenfor Tidlig innsats hører inn her. Tiltak på nivå 2 krever opprettelse av stafettlogg.

BTI Nivå 3: I denne planen vil tiltak på nivå 3 handle om spesialundervisning.

2. Tidlig innsats - på 3 nivå

Elevene kommer til skolen med ulik skriftspråklig kompetanse. Det er derfor viktig å raskt finne ut hvert enkelt elev sitt ståsted, og sette inn tiltak som styrker lese- og skriveinnlæringen samt forståelse av tall og mengde. Noen trenger mer drahjelp enn andre, de trenger tettere oppfølging og mer personlig kontakt. Uansett alder og utviklingstrinn må undervisningen organiseres, tilrettelegges og tilpasses elevenes ferdighetsnivå.

En god og forebyggende begynneropplæring er den beste tidlige innsatsen. Spesielt på første og andre trinn vil det, gjennom god tilrettelegging i klassen, være mulig å forebygge vansker for noen elever. Å forebygge en vanske er alltid enklere enn å reparere når den først har oppstått. En god, balansert begynneropplæring er et godt tidlig inn tiltak på nivå 1. I noen tilfeller vil imidlertid ikke dette være nok, og enkelte elever vil ha behov for tidsavgrensede, intensive opplegg for å følge progresjonen i den ordinære undervisningen. Dette vil være tiltak på nivå 2. Noen få elever vil, til tross for tiltak på nivå 1 og 2, ikke få tilstrekkelig utbytte av undervisningen, og de vil ha rett på spesialundervisning. Dette er tiltak på nivå 3.

2.1 Tidlig innsats i klasserommet – nivå 1

Retten til tilpasset opplæring er nedfelt i Opplæringsloven §1-3. Alle barn har rett til undervisning tilpasset deres ferdigheter og deres utviklingstakt. Noen barn kommer til skolen med mye skriftspråklig erfaring og trygge ferdigheter, mens andre har liten interesse for, og kunnskap om, skriftspråket vårt. Helt fra første skoledag må læreren observere elevgruppen, og må spesielt merke seg de elevene som synes å være lite interesserte i skriftspråket og prøve å få dem inn på «rett spor». Selv om en legger opp undervisningen med

utgangspunkt i plan for begynneropplæringen vil det være noen barn som har behov for ekstra oppfølging en periode.

Det er gode grunner til at mesteparten av den tidlige innsatsen bør skje gjennom den ordinære undervisningen. Elever lærer av hverandre gjennom samhandling i klassen. I egne grupper, sammen med andre elever med svake faglige ferdigheter, vil slike medelev-effekter nødvendigvis også bli svakere. Det er også slik at forventning om læring i seg selv påvirker læringsutbyttet. I egne grupper vil forventning til læring fort bli lavere, og slik kunne skape en selvoppfyllende profeti. Det er også viktig å huske på at tiltak er mer virkningsfulle og mindre ressurskrevende jo tidligere de settes i gang. Tiltak på nivå 1 skal være forsøkt før tiltak på nivå 2 gjennomføres.

Det vil være naturlig å involvere foresatte i en bekymring som fører til at man iverksetter tiltak på nivå 1. Rektor/virksomhetsleder skal også alltid informeres. Det må også vurderes om stafettlogg skal opprettes.

Eksempel på tiltak på nivå 1:

Mer individuell veiledning og tettere oppfølging av eleven.

Mer tilpasning oppfølging.

Tettere samarbeid med hjemmet.

Tilpasset lekse. Mindre lekse

Andre lærebøker

Andre metoder (f.eks. multisensorisk tilnærming og trening)

Praktisk tilnærming - uteskole, stasjonsundervisning og lekpregede læringsaktiviteter)

Bruk av konkretiseringsmateriell eller taktilt materiell.

Bruk av digitale læringsplattformer (digitale tekster, digitale oppgaver, skriveprogram, e-bok, talesyntese o.l.),

Veiledet lesing/skriving,

Repetert lesing (Relemo, lesemesteren, Lesepakka o.l.)

Klasselesekurs – perioder med spesiell fokus på lesing og/eller skriving.

Særskilt norskopplæring

2.2 Tidlig innsats utenfor klasserommet – nivå 2

Mange elever vil kunne ha nytte av «en ny start». Elever som av forskjellige grunner ikke synes å ha tilstrekkelig nytte av den ordinære, tilpassede lese- og skriveopplæringen vil kunne ha nytte av intensive og strukturerte opplegg, enten alene sammen med lærer, eller sammen med en liten gruppe. Det konkrete innholdet i dette opplegget vil variere, avhengig av elevens alder, erfaringer, ferdighetsnivå og vansker.

Flere forskningsprosjekt dokumenterer at 1:1 undervisning eller undervisning i svært små grupper, organisert som intensiv opplæring i en kortere periode, i tillegg til tilpasset undervisning i ordinær klasse synes å være den mest effektive måten for elevene å komme tilbake til forventet progresjon og oppleve mestring. Den intensive opplæringen skiller seg fra spesialundervisning ved at den ikke krever sakkyndig vurdering eller annen omfattende saksbehandling, og veien til hjelp blir dermed kortere.

Tiltak på nivå 2 vil bestå av faste kurs, f.eks. bokstavrepetisjonskurs for 1.-2.trinn, i tillegg til tiltak etterspurt av lærere. Dette kan være kurs for små grupper eller tiltak rettet mot enkeltelever. Tiltak vil ofte ha en hyppighet på 3-5 dager i uken. Arbeidsøktene kan variere fra 20-60. min, og av hensyn til automatisering og innarbeidelse av nye strategier vil de vanligvis vare minst 6-10. uker. For å få god tid til veiledning vil gruppene bestå av inntil 4 deltagere som har noenlunde samme behov.

Det er viktig at elevene skal kunne overføre det de lærer «på kurs» til andre skoletimer og fag, og for at trinnets eller klassens lærere skal kunne tilpasse undervisningen, er det nødvendig å organisere faste møtepunkt mellom kontaktlærere og ressurslærere for tidlig innsats;

Møtepunkt 1: Diskutere hvilke elever som har behov for tiltak og «spisse» tiltaket slik at det blir mest mulig tilpasset eleven/elevgruppen.

Møtepunkt 2: Ressurslærer sørger for at kontaktlærer(e) har oversikt over hva tiltaket inneholder, slik at det kan forsterkes gjennom den ordinære undervisningen.

Møtepunkt 3: Veien videre. Etter avsluttet kurs møtes ressurslærer og kontaktlærer for å se på hvilke læringsaktiviteter i ordinær undervisning som kan hjelpe eleven videre.

Møtepunkt 4: Evaluering av tiltak tidlig innsats samt tiltak i klasserommet; er eleven i stand til å følge ordinær progresjon og oppleve mestring. Holdes ca. 1. mnd. Etter avsluttet tidlig innsats-tiltak.

Det er ressurslærer eller teamleder som har ansvar for å kalle inn til disse møtepunktene.

Kontaktlærer og ressurslærer gjør avtaler for lekse. Kontaktlærer sørger for informasjon o.l. til hjemmet samt samtykke til stafettlogg. Der det er naturlig vil ressurslærerne sørge for å lage informasjonsskriv som kan sendes hjem. I etterkant av tiltak skal ressurslærer evaluere tiltaket og elevens progresjon og skrive en rapport. Kontaktlærers tilrettelegging og tette oppfølging vil i mange tilfeller være avgjørende for god effekt på tiltak på nivå 2.

Noen tiltak vil være rettet mot enkeltelever. Har du en elev som, til tross for de tiltak du har iverksatt i klasserommet, ikke klarer å følge forventet progresjon, skal eleven henvises til ressursteamet. Henvisningen skal inneholde en beskrivelse av hva eleven har vansker med samt en oversikt over de tiltak som har vært iverksatt og evaluert. Gjennomførte kartlegginger kan også gjerne legges ved. Det er utarbeidet et eget henvisningsskjema til dette. En tidligere opprettet stafettlogg kan være en dokumentasjon på tiltak og evalueringer som er gjennomført.

Alle tiltak på nivå 2 skal dokumenteres med en stafettlogg. Elevens kontaktlærer har ansvar for å opprette denne.

Før en setter i verk tiltak innenfor tidlig innsats skal kontaktlærer alltid ha en samtale med eleven i forkant, slik at eleven får si sin mening om egen situasjon.

Eksempler på tiltak på nivå 2:

Bokstavkurs

«På sporet» - forebyggende lesekurs, primært for 1. klasse.

iMAL – multisensorisk bokstavinnlæring

Lesekurs; Ordmagi, Lesepakka, Lesekloden m.m.

Lese bedre – Lese- og rettskrivingskurs

Repetert lesing (Relemo/Lesemesteren)

Veiledet lesing

Intensive kurs lese- og skrivekurs for liten gruppe

Strategi-kurs (Lesestrategier, tellestrategier)

Tall og mengdeforståelse

Posisjonssystemet

Kurs knyttet til de fire regneartene

Kortvarige tiltak en-til-en

Kortvarig styrkning i klasserommet

Tiltak på nivå 1, men en-til-en eller i liten gruppe.

2.3 Spesialundervisning – nivå 3

Elever som ikke har, eller kan få, tilfredsstillende utbytte av ordinær undervisning har rett på spesialundervisning. Tidlig innsats på nivå 3 betyr innsats for tidlig å avdekke og gripe inn når problem oppstår i løpet av skolegangen og sørge for at elever som har behov for det, blir meldt opp til PPT. Vanligvis skal tiltak på nivå 1 og 2 være gjennomført før en henvisning, med mindre det i utgangspunktet er innlysende at eleven vil kunne ha rett til spesialundervisning. Eleven skal da henvises til PPT med en gang.

Se for øvrig «Når du er bekymret for en elev – gangen i arbeidet med henvisning til PPT» som ligger vedlagt.

3. Kartlegging

3.1 Hvorfor er kartlegging nødvendig?

Barn tilegner seg talespråk i et naturlig samspill med omgivelsene. Skriftspråket derimot læres gjennom undervisning. For de fleste skjer dette uten problem, men noen barn synes å være særlig sårbare når skriftspråket skal læres. Disse må vi fange opp. Det er stor forskjell på både kunnskaps- og ferdighetsnivå hos barn som begynner på skolen. Det kan i tillegg være et spenn på opptil flere år i mental alder. Dette stiller store krav til lærerens kunnskap om hva som er forventet utvikling hos elevene, hvilke signaler man må være oppmerksomme på – og hvilke tiltak som bør settes inn. Lærere med god kompetanse på lese-, skrive- og regneutvikling fanger ofte opp elever som strever, men noen elever blir først fanget opp gjennom forskjellige kartleggingsprøver.

3.2 Hvordan identifisere de som står i fare for å bli hengende etter?

Lærere i småskolen er ofte tettere på elevene sin enn lærere på mellom- og ungdomstrinn. I tillegg har de gjerne de fleste fagene i klassen sin og er sammen med elevene på mange forskjellige typer aktiviteter. Dette gir dem et godt utgangspunkt for uformell observasjon. Ved å være «tett på» har lærerne gode muligheter til å fange opp de elevene som kan være i faresonen, og de har dermed også et godt grunnlag for å tilpasse undervisningen og ta grep dersom noe må gjøres. De usystematiske observasjonene, gjort i det daglige arbeidet med elevene, er en viktig del av observasjons- og kartleggingsarbeidet. Noen ganger er imidlertid ikke dette godt nok. Da må det en mer systematisk observasjon eller kartlegging til.

Plan for begynneropplæring inneholder en oversikt over hva du bør se etter i vurderingen av elevenes lese- og skrivekompetanse på 1.-2.trinn samt en oversikt over obligatoriske og frivillige kartleggingstester. Det samme gjelder plan for 3.-4.trinn. S-teamleder vil også kunne bidra med ytterligere tester om nødvendig.

3.3 Kartlegging nivå 1 - Hva kan du se etter?

Når elever kommer til kort i lese-, skrive- og regneprosessen, må bakenforliggende faktorer undersøkes. Hos noen elever kan en slik bakenforliggende faktor være årsak, eller en medvirkende årsak, til vanskene. En bør snakke med foreldre om deres holdning til matematikk og til bøker og lesing. En del foreldre kan bære med seg negative erfaringer fra egen skolegang, og denne kan «smitte av» på elevene. Man bør undersøke om noen i elevens nære familie har dysleksi. Syn og hørsel må alltid sjekkes ut hos elever som strever med læring. Begrensninger i minnefunksjon kan skape vansker når eleven skal lære å lese. Det samme kan vansker med konsentrasjon og oppmerksomhet. Motoriske vansker kan medvirke til forsinket utvikling. Elevens motivasjon er også en sentral faktor for å lykkes med lesingen. Svekket motivasjon kan ofte føre eleven inn i en negativ sirkel. Manglende mestring har konsekvenser for både selvtillit og selvbilde, noe som igjen virker negativt inn på motivasjonen. En bør være oppmerksom på alle disse faktorenes betydning, og gi elevene som strever både praktisk og emosjonell støtte i læringsprosessen.

Lærer må følge med på innlæring av bokstaver. Dette kan gjøres gjennom enkle bokstavprøver. Det kan også være nyttig å skriftliggjøre observasjoner knyttet til elevenes lesing, skriving og regning. Leseutviklingen kan f.eks. dokumenteres i en leselogg. Eleven leser høyt fra en tekst som også læreren sitter med. Under lesingen noterer lærer ned særtrekk ved elevens lesing. Skrivearbeid kan samles i en egen skrivemappe. Det samme kan regneoppgaver. **Elevens lese- og skriveutvikling skal dokumenteres**, f.eks. gjennom Herrlin og Lundbergs kartleggingsskjema.

Nedenfor finner du en oversikt over særtrekk som kan indikere lese- og skrivevansker. **Disse listene må brukes med skjønn.** Mange av disse særtrekkene er ganske vanlige hos begynnerlevne, og er naturlige på

forskjellige utviklingsstadier, så det er viktig å se dem opp mot helhetsinntrykket av eleven og hvor langt klassen er kommet i sitt arbeid.

Særtrekk ved lesing som **kan** indikere lesevansker:

Eleven leser med unaturlig tempo og flyt. Hun kan lese for fort, for sakte eller hakkete og lesingen er preget av repetisjoner og utydelig uttale.

Eleven gjetter – ut fra ordets form, første bokstav eller ordets lengde forsøker eleven å gjette hvilket ord det er. Det gjetter ut fra andre ord som forekommer i setningen eller ord som ligner det de skal lese.

Eleven bytter om eller forveksler bokstaver som er formlike (b/d, m/n, d/p)

Eleven bytter om på hele ord som ser like ut (rom/mor, sol/los) eller på deler av ord (vpis/visp).

Eleven føyer til eller utelater endelser og småord.

Eleven mister linjen når hun leser. Linjene flyter sammen og bokstavene går over i hverandre. Eleven kan også oppleve at bokstavene lyser, legger seg på skrå, dobler seg, blir utydelige eller bytter plass.

Eleven glemmer ord kort tid etter at de er innlært.

Eleven ber ofte læreren om å lese ordet eller teksten. Dette gjelder også oppgaveformuleringer i norsk og andre fag.

Eleven har vansker med å forstå innholdet i det hun leser.

Særtrekk ved skriving som **kan** indikere skrivevansker:

Eleven skriver med ujevn skrift og har utydelige bokstaver (m ser ut som n, u ser ut som o osv.). Problemet vedvarer.

Eleven har vansker med bokstavenes størrelse og form, samt blander små og store bokstaver.

Eleven snur formlike bokstaver som b/d, p/b, t/f og n/u.

Eleven forenkler og utelater bokstaver, Petter blir til petr, og sløyfer endelser.

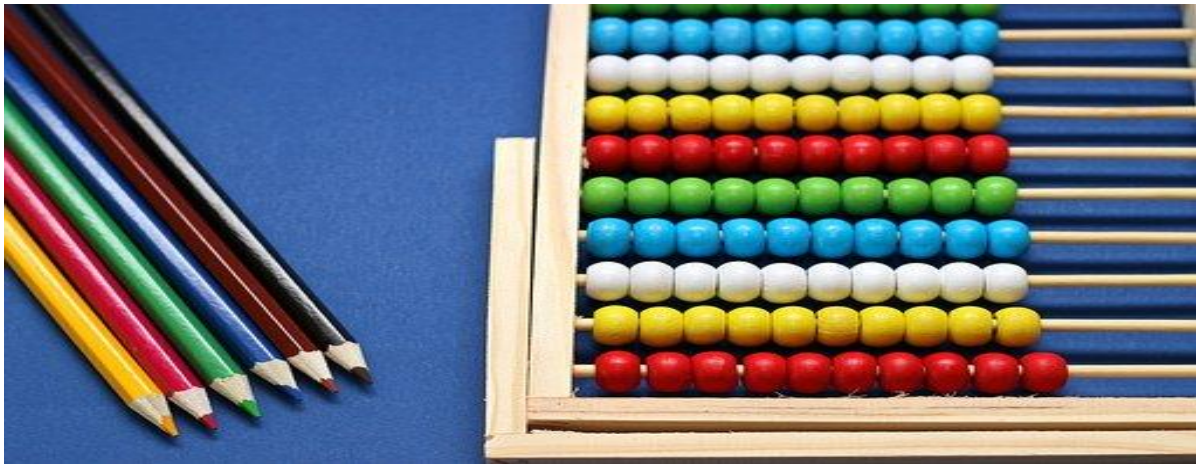
Eleven forveksler lydlike bokstaver som u/y, b/p, f/v.

Eleven overkompenserer – har klassen nettopp jobbet med f.eks. ord med gj vil de bruke gj på flere ord enn det som er riktig (jern blir til gjern, jente til gjente)

Eleven bruker unaturlig mye energi på skrivingen, skriver lite eller ønsker ikke å skrive.

(hentet fra «Begynneropplæring i norskfaget» av Christian Bjerke og Ronny Johansen og Lesesenteret i Stavanger)

Kartlegginger i nivå 1 gjennomføres klassevis, på alle elever. Dette kan være screeningtester som Lesesenterets bokstavprøve, iMAL's kartleggingstest, Udirs kartleggingsprøver, ordkjedetesten, begrepstesten e.l. I regning kan f.eks. Alle Teller, tallstart og regnefaktaprøven gi god informasjon. For øvrig vises det til plan for begynneropplæring samt plan for lesing og skriving 3.-4.trinn.

Hva gjør du når du blir bekymret?

Opplever du bekymring for en elev, bør dette diskuteres med øvrige lærere på trinnet/teamet og med foresatte. Vedvarende bekymring skal alltid diskuteres med rektor/virksomhetsleder. Elever som skårer under bekymringsgrensen på obligatoriske prøver skal diskuteres med ressursteamet for tidlig innsats. Sammen bestemmes det hvem som eventuelt skal ha utredning på nivå 2. Det skal alltid opprettes stafettlogg på elever som skårer under bekymringsgrensen på obligatoriske kartleggingstester. Tiltak i stafettloggen kan gjennomføres i ordinær tilpasset opplæring, eller om bekymringen er mer alvorlig, gjennom tiltak på nivå 2.

Det er også mulig å få veiledning fra PPT. Veiledningen skjer anonymt, med mindre du har fått samtykke fra foresatte. Ønsker du veiledning melder du fra til S-teamleder. I noen tilfeller vil det kunne være naturlig med en henvisning til PPT eller andre andrelinjetjenester – uten at en går veien via tidlig innsats. S-teamleder vil være behjelpelig med henvisning. Se for øvrig «Når du er bekymret for en elev – gangen i arbeidet med henvisning til PPT» som ligger vedlagt.

3.4 Kartlegginger nivå 2

Før kartlegginger på nivå 2 gjennomføres må det være iverksatt tiltak i ordinær tilpasset undervisning som ikke har gitt ønsket effekt. Tiltak som har vært iverksatt må være dokumentert (gjennom en stafettlogg), og de må være evaluert.

Kartlegginger på nivå 2 vil være individuelle og gjerne dynamiske, og de gjennomføres på elever som kontaktlærer har meldt bekymring for. Dette kan være supplerende språkprøver, leseprøver, diktater, høytlesing og samtale. Her kartlegges elevenes forutsetninger, lese måte og strategibruk og man forsøker å finne ut hvor i leseutviklingen eleven er. Kartleggingene gjennomføres av enten kontaktlærer eller ressurslærere/s-team. Resultater og tiltak skal diskuteres i egne møter. I noen tilfeller også med PPT. Alle elevresultater skal dokumenteres. Foresatte skal alltid informeres i forkant av denne typen individuelle kartlegginger.

Eksempler på kartlegginger på nivå 2:

Norsk fonemtest

Ringeriksmaterialet

Diktater (STAS, Kåre Johnsen)

Arbeidsprøven – en dynamisk tilnærming til kartlegging av språk og lesing.

Språk 6-16 – kartlegging av språkferdigheter. Kan avdekke elever med svake språklige ferdigheter.

Logos/Literate

FLORO (fremmedspråklige elever)

20 spørsmål om språk

Alle Teller

Tallfaktaprøven

Tallstart

Statped's dynamiske kartleggingstest i matematikk

3.5 Kartlegginger nivå 3:

Om bekymringene er så alvorlige at vanskene ikke vil avhjelpest av korte, intensive tiltak skal eleven henvises til PPT for videre utredning. Dette gjelder spesielt elever med kjente funksjonsnedsettelse.

Elever som, til tross for tiltak på nivå 1 og 2, ikke oppnår ønsket progresjon skal også henvises til videre utredning hos PPT.

Se for øvrig «Når du er bekymret for en elev – gangen i arbeidet med henvisning til PPT» som ligger vedlagt.

4. Samarbeid med hjemmet:

Foresatte skal alltid informeres når du har bekymring for en elev. Foresatte skal samtykke før du oppretter en stafettlogg og de skal informeres om en henvisning til ressursteamet.

Om en elev skal delta på tiltak på nivå 2 vil ressursteamet sørge for informasjon om tiltaket, kontakten med hjemmet er det i utgangspunktet kontaktlærer som har ansvar for.

Litteraturliste:

Andreas Hansen, Kjersti Koppen og Anne Svendsen: Basisbok for begynneropplæring i lesing

Christian Bjerke og Ronny Johnsen: Begynneropplæring i norskfaget.

Dysleksi Norge: Faglige retningslinjer

Dysleksi Norge: Når lesing blir vanskelig

Ivar Bråten (red): Leseforståelse

Katarina Herrlin og Ingvar Lundberg: God leseutvikling

Line Hansen Hjellup: Helhetlig leseopplæring

Lise Iversen Kulbrandstad: Lesing i utvikling

Lesesenteret: Når skriftspråket blir vanskelig

Lesesenteret: Leik og læring

Lesesenteret; Ny start for skriftspråklig utvikling.

Odd Haugstad: Den grunnleggende lese- og skriveopplæringen.

Solveig-Alma Halaas Lyster: Elever med lese- og skrivevansker

Statped: Spesialpedagogisk leseopplæring

Unni Fuglestad, Toril F. Hoem og Anne Håland: God leseplanlegging

Lov om grunnskolen og den videregående opplæringa (Opplæringsloven):

[Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa \(opplæringslova\) - Lovdata](#)

Stortingsmelding 21/2016-2017: Lærelyst – tidlig innsats og kvalitet i skolen:

[Meld. St. 21 \(2016–2017\) - regjeringen.no](#)

Stortingsmelding 6 2019 – 2020: Tett på - tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO.

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-6-20192020/id2677025/>

Bildene i denne planen kommer fra pixabay.com.

Vedlegg:

Leirfjord Kommune

Når du er bekymret for en elev – gangen i arbeidet med en henvisning til PPT

Når bekymringen melder seg

NB! Skolen har en plikt til å vurdere om alle elevene har et tilfredsstillende utbytte av undervisningen.

Når du opplever at en elev ikke har tilfredsstillende utvikling, enten faglig eller sosialt, skal dette drøftes internt på skolen. Det er naturlig å begynne med andre lærere som underviser eleven eller med teamet ditt. Her kan du dele dine bekymringer, og du kan få råd og tips til videre arbeid. S-teamleder kan også være en samtalepartner – i tillegg til at du kan få hjelp til videre testing av eleven. Det er også viktig at du involverer foresatte i din bekymring. Du kan også be om veiledning hos PPT (via S-teamleder) og her kan du ta opp din bekymring anonymt.

Du må utarbeid en plan for hvilke tiltak du skal sette i verk. Disse tiltakene skal dokumenteres i en stafettlogg. Tiltakene vil ligge innenfor skolens egen organisering, og dermed innenfor ordinær tilpasset opplæring. Vi har plikt til å prøve ut tiltak før henvisning til PP-tjenesten. Dette gjelder ikke hvis det, etter skolens vurdering, er åpenbart at tiltakene ikke vil føre til at eleven får et tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Før en ev. oppmelding må skolen altså ha dokumentert at det har vært iverksatt tiltak, og disse må evalueres. Om tiltakene ikke har hatt ønsket effekt bør en oppmelding diskuteres med rektor og S-teamleder.

Før henvisning

Hvis konklusjonen etter utprøving av tiltak er at eleven ikke har tilfredsstillende utbytte av den ordinære undervisningen må det sendes henvisning til PPT for videre utredning. Henvisning til PPT Ytre Helgeland sendes på eget skjema og du må ha samtykke fra elev/foresatte. Sørg for å samle dokumentasjon, både fra tester, observasjoner og over de tiltak som har vært iverksatt samt evalueringen av disse.

Før eleven blir henvist, skal det skrives en pedagogisk rapport. Selve rapporten finner du i Visma Flyt. Momentliste for ped. rapport finner du her:

<http://alstahauq.custompublish.com/spes-ped-rutiner.415345.no.html>

Så må du skrive selve henvisningen. Henvisningsskjema finner du på Visma Flyt. Foreldre skal som nevnt samtykke i en henvisning, og de skal også skrive under. Det kan være lurt å ha et møte med foreldrene hvor dere sammen går gjennom

henvisningsskjemaet. Husk også at rektor skal skrive under. Sammen med henvisningen skal det ligge relevant dokumentasjon.

Når saken er henvist til PPT

PPT vil gjøre nødvendige utredninger. Dette kan være observasjon og samtale med elev/foresatte og lærer, og det kan være videre testing av eleven. Denne utredningen kan resultere i en sakkyndig vurdering. Denne vil si noe om behovet for spesialundervisning og den vil gi tilråding om hva som vil være et forsvarlig opplæringstilbud for eleven. En sakkyndig vurdering skal ligge til grunn før kommunen beslutter om barnet har rett til spesialpedagogisk hjelp eller ikke gjennom et enkeltvedtak, jf. [§ 5-3](#). Den sakkyndige vurderingen skal munne ut i en skriftlig tilråding fra PP-tjenesten til kommunen.

Fasen avsluttes med at tilrådingen sendes kommunen.

Når vedtak foreligger

Når kommunen har fattet et enkeltvedtak som gir eleven rett til spesialundervisning, må skolen utarbeide en individuell opplæringsplan (IOP) for eleven. Alle elever med spesialundervisning skal ha en IOP. IOP **skal** bygge på enkeltvedtaket om spesialundervisning. Den kan ikke inneholde nye eller andre rettigheter for eleven enn de som kommer frem av enkeltvedtaket.

En IOP er et verktøy for lærerne både i spesialundervisningen og i den ordinære opplæringen. Den skal være en kortfattet og praktisk plan til hjelp i planlegging, gjennomføring og evaluering av opplæringen for elever som har spesialundervisning. Den skal vise hvor det må settes inn særskilte tiltak for at eleven kan nå kompetansemålene i K-06.

Når du skal utarbeide en IOP er det lurt å tenke gjennom følgende:

Hvilken progresjon i opplæringen er det realistisk å legge opp til ?

Hvordan kan målene i en IOP best mulig ses i sammenheng med målene i planen for ordinær undervisning?

Hvilket innhold skal det legges vekt på for at eleven skal kunne nå målene?

Hvilke arbeidsmåter er det mest hensiktsmessig å legge til rette for når det gjelder denne eleven?

Hva er fordeler og ulemper ved de ulike organisatoriske løsningene for elevens læring?

I hvilken grad og i hvilke situasjoner er det behov for tilrettelegging i det fysiske miljøet rundt eleven?

Den individuelle opplæringsplanen skal inneholde følgende;

Mål for opplæringen

Innholdet i opplæringen

Hvordan opplæringen skal gjennomføres (organisering, metoder o.l.)

Hvilke fag/deler av fag det skal gis spesialundervisning i.

Mål, innhold, arbeidsmåter, vurderingsformer og organisering må samordnes med planen for den ordinære opplæringen, slik at eleven får et helhetlig tilbud. UDIRS veileder i spesialundervisning kan gi deg nyttige tips i forbindelse med utarbeidelsen. Den finner du her: <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/sarskilte-behov/spesialundervisning/Spesialundervisning/>

IOP-en og elevens utvikling bør evalueres fortløpende. Evalueringen skal gi skolen grunnlag for å justere det videre arbeidet, enten det gjelder innhold, arbeidsmåter, organisering eller metoder. Det er også viktig å huske på at elever som mottar spesialundervisning har også rett til undervisvurdering.

En viktig del av evalueringen er årsrapporten. I denne rapporten skal skolen årlig vurdere den opplæringen eleven har fått og elevens utvikling ut fra de målene som er satt i elevens individuelle opplæringsplan (IOP). I denne fasen må vi også vurdere om det er behov for å videreføre spesialundervisningen. Hvis skolen og de foresatte mener at eleven ikke har behov for videre spesialundervisning må dette komme med i årsrapporten. Det vil være naturlig å drøfte dette med PP-tjenesten på de halvårlige oppstartmøtene. Årsrapporten finner du på Visma Flyt.

Det er rektor som har ansvar for at det blir laget en IOP. Det er imidlertid kontaktlærer og den/de lærerne som har ansvar for undervisningen av eleven som skal utforme IOP. Dette skal gjøres i samarbeid med foresatte og, om mulig, eleven.

Oppmelding til tidlig innsats

Elevens navn: _____

Klassetrinn: _____

Kontaktlærer: _____

Beskriv elevens vansker:

Hvilke tiltak på nivå 1 er gjennomført?

Stafettlogg opprettet	Ja _____	Nei _____
Varslet rektor	Ja _____	Nei _____
Dysleksi i familien	Ja _____	Nei _____
Sjekket syn	Ja _____	Nei _____
Sjekket hørsel	Ja _____	Nei _____
Drøftet med andre	Ja _____	Nei _____

Hvem: _____

Underskrift: _____

